

وزارت علوم تحقیقات و فناوری

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده هنر

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته صنایع دستی

عنوان

مطالعه تطبیقی خطنگاره‌های آثار فلزکاری دوران سلجوقی و صفوی

استادان راهنما

دکتر مهرانگیز مظاهری تهرانی

دکتر زهرا موسوی خامنه

استاد مشاور

خانم فروزنده قاسمی

دانشجو

مریم جوانیان

اسفند ۱۳۹۰

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به

دانشگاه الزهرا (س) است.

تقدیم به

همسر بسیار عزیز و مهربانم که همواره با
محبت و حمایت‌های بی‌دریغش راه تحصیل و
زندگی را برایم هموار نموده است.

در اینجا لازم می‌دانم مراتب تشکر خود را از خانم
دکتر مهرانگیز مظاهری و خانم دکتر زهرا موسوی خامنه
به خاطر کمک‌های بی‌شائبه‌شان در طول اجرای این
پژوهش ابراز دارم که راهنمایی‌های این استادان بزرگوار
بود که انجام این پروژه را ممکن ساخت. و همچنین سرکار
خانم فروزنده قاسمی که مشاوره این پژوهش را بر عهده
گرفتند، کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

مریم جوانیان

اسفند ماه ۱۳۹۰

چکیده

هنر فلزکاری ایران، با برخورداری از یک پیشینه باشکوه تاریخی، غنای فرهنگی و زیبایی کم نظیر، در دوره سلجوقی به اوج شکوفایی و در عصر صفوی به نهایت و کمال رسیده است. بدین ترتیب با در نظر گرفتن تأثیرات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی هر عصری بر این آثار هنری، نقوش تزئینی و خطنگاره‌های روی آنها، روشنگر حقایق و واقعیات موجود در جوامع آن روزگاران می‌باشند که این آثار ارزشمند در آنها خلق گشته‌اند.

هنر خوشنویسی را بصورت بارزی در تمام آثار هنری ایران می‌توان دید. خوشنویسی هنری بدیع و یکی از عرصه‌های تجلی ادبیات، آرزوها و آمال، ادعیه و آیات قرآنی می‌باشد. ظروف مختلف و انواع ابنیه تاریخی هر عصر همواره از بهترین جلوه گاه‌های هنر خوشنویسی بوده و به علت تنوع خط، کاربردی بودن و تولید گسترده می‌توانند بخوبی منعکس کننده چگونگی ارتباط خوشنویسی با انواع هنرهای سنتی باشند.

این رساله تحت عنوان بررسی تطبیقی خطنگاره‌های آثار فلزکاری دوران سلجوقی و صفوی، به روش تطبیقی، توصیفی و تاریخی تحقیق شده، بر این اساس سوالات پژوهش در رابطه با اینکه رشد و دگرگونی خطنگاره‌ها و عوامل ایجاد آن چه بوده، همچنین شباهت‌ها یا تفاوت‌ها شامل چه مواردیست، در روند تحقیق اثبات، و چنین نتیجه‌گیری شده که خطوط کتیبه‌های سلجوقی بیشتر در ادغام با نقوش گیاهی اجرا شده‌اند؛ اما در دوره صفوی کم کم نقش تزئینات گیاهی درون کتیبه کم رنگتر و در عوض خطنگاره‌ها مشخص‌تر و خواناتر شده‌اند. تحولات عمیق دیگری نیز در مبانی تجسمی آثار صورت گرفته که شامل شکستگی کادرها و پیشی گرفتن عنصر خط بر سطح می‌باشد.

واژگان کلیدی: خوشنویسی، فلزکاری، عصر سلجوقی، عصر صفوی.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

..... فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱ مقدمه ۱
- ۲-۱ مسئله پژوهش ۲
- ۳-۱ پرسش‌های پژوهش ۳
- ۴-۱ فرضیات پژوهش ۳
- ۵-۱ اهداف پژوهش و ضرورت آن ۵
- ۱-۵-۱ /هدف : ۵
- ۲-۵-۱ ضرورت تحقیق : ۵
- ۶-۱ پیشینه و منابع تحقیق ۶
- ۷-۱ اطلاعات مربوط به روش شناسی پژوهش ۷
- ۱-۷-۱ تعریف جامعه آماری و ویژگی‌های آن ۷
- ۲-۷-۱ روش نمونه‌گیری و حجم تقریبی نمونه ۸
- ۳-۷-۱ ابزار سنجش، مقیاس‌های سنجش (پایایی - اعتبار) ۸
- ۴-۷-۱ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها ۸
- ۸-۱ موانع پژوهش ۸

..... فصل دوم: مختصری درباره خوشنویسی ایران

- ۱-۲ سیر خط در ایران، قبل و بعد از اسلام ۱۲

- ۲-۲ خوشنویسی اسلامی ۱۳
- ۳-۲ خوشنویسی ایرانی ۱۴
- ۱-۳-۲ جایگاه خط و خوشنویسی در میان هنرهای ایرانی ۱۸
- فصل سوم: کتیبه و خط‌نگاری در آثار فلزکاری دوره سلجوقی**
- ۱-۳ مروری بر تاریخ دوران سلاجقه (۴۲۹-۵۸۵ ه.ق. / ۱۰۳۸-۱۱۹۴ م) ۲۱
- ۲-۳ اوضاع اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی عصر سلاجقه ۲۶
- ۳-۳ هنر ایرانیان در دوره سلجوقیان ۳۱
- ۴-۳ خوشنویسی و خط‌نگاری در دوره سلجوقی ۳۲
- ۵-۳ هنر فلزکاری در دوره سلجوقیان ۳۹
- ۶-۳ فلزات مورد استفاده در عصر سلجوقی ۴۱
- ۷-۳ فنون تولید و ساخت اشیای فلزی در عصر سلجوقی ۴۳
- ۸-۳ روش‌های متداول تزئین اشیای فلزی در عصر سلجوقی ۴۵
- ۱-۸-۳ نقوش تزئینی اشیای فلزی در عصر سلجوقی ۴۵
- ۲-۸-۳ کتیبه نویسی ۴۶
- ۹-۳ معرفی چند نمونه آثار فلزکاری عصر سلاجقه با تأکید بر نقش خط‌نگاره ۴۸
- ۱-۹-۳ مشربه مفرغی ۴۹
- ۲-۹-۳ مشربه ی برنجی ۵۲
- ۳-۹-۳ مشربه مفرغی نقره کوب ۵۷
- ۴-۹-۳ مشربه ۶۰
- ۵-۹-۳ مشربه لوله دار ۶۵
- ۶-۹-۳ مشربه لوله‌دار با دهانه‌ای به شکل چراغ پی‌سوز ۶۶

- ۷۰..... ۷-۹-۳ مشربه حجیم برنزی
- ۷۲..... ۹-۹-۳ دلو(سطل) بویرینسکی
- ۷۵..... ۱۰-۹-۳ سینی (بشقاب) آلپ ارسلان
- ۷۸..... ۱۱-۹-۳ بشقاب‌های ماهی شکل مفرغی
- ۸۱..... ۱۲-۹-۳ سینی مربع مفرغی
- ۸۳..... ۱۳-۹-۳ هاون با نقوش نجومی
- ۸۶..... ۱۴-۹-۳ هاون برنزی
- ۸۷..... ۱۵-۹-۳ صندوقچه
- ۸۹..... ۱۶-۹-۳ صندوقچه با قفل ترکیبی
- ۹۱..... ۱۷-۹-۳ جوهردان (دوات) برنجی رومیزی
- ۹۷..... ۱۸-۹-۳ قلمدان برنجی
- ۱۰۱..... ۱۹-۹-۳ قلمدان
- ۱۰۳..... ۲۰-۹-۳ بخورسوز (بخوردان یا کندر سوز) بشکل شیر ایستاده
- ۱۰۵..... ۲۱-۹-۳ بخورسوز بشکل شیر ایستاده بسیار بزرگ
- ۱۰۸..... ۲۲-۹-۳ قندیل
- ۱۱۰..... ۲۳-۹-۳ چراغ پی سوز
- ۱۱۱..... ۲۴-۹-۳ پایه شمعدان
- ۱۱۴..... ۲۵-۹-۳ آینه برنزی
- ۱۱۷..... ۲۶-۹-۳ آینه برنزی دسته دار
- ۱۱۹..... ۲۷-۹-۳ سکه زمان سلاجقه
- ۱۲۶..... ۱۰-۳ تحلیلی از خطنگاره‌های آثار فلزکاری دوره سلجوقی

- ۱۲۶..... ۱-۱۰-۳ ویژگی کلی
- ۱۲۷..... ۲-۱۰-۳ تأثیر خطنگاره، کادر و نقوش زمینه آنها بر ارزش‌های بصری ظروف
- ۱۲۷..... ۱-۲-۱۰-۳ خصوصیات زیبایی و زیبایی شناسانه
- ۱۲۸..... ۲-۲-۱۰-۳ خصوصیات اندیشه و فکری
- ۱۳۳..... ۳-۱۰-۳ عناصر بصری بکار رفته در خطنگاره ها
- ۱۳۴..... ۴-۱۰-۳ طرح‌های گرافیکی خطنگاره‌های برخی ظروف فلزی
- ۴-۱۰-۳ تأثیر اوضاع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بر کتیبه‌های آثار فلزکاری سلجوقی
- ۱۳۵.....

فصل چهارم: کتیبه و خطنگاره ها در آثار فلزکاری دوره صفوی

- ۱۴۶..... ۱-۴ مروری بر تاریخ دوران صفویه - (۹۰۷-۱۱۴۸ ه.ق. / ۱۵۱۶-۱۷۵۷ م.)
- ۱۵۰..... ۲-۴ اوضاع اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی عصر صفویه
- ۱۵۱..... ۱-۲-۴ اصالت و مذهب خاندان صفویان
- ۱۵۴..... ۲-۲-۴ ساختار حکومتی و سیاسی صفویان
- ۱۵۶..... ۳-۲-۴ زبان رسمی صفویان
- ۱۵۷..... ۴-۲-۴ هنر ایرانیان در عصر صفویان
- ۱۵۷..... ۳-۴ خوشنویسی و خط نگاری در دوره صفوی
- ۱۶۲..... ۴-۴ هنر فلزکاری دوره صفوی
- ۱۶۵..... ۱-۴-۴ فلزات مورد مصرف در عصر صفویه
- ۱۶۵..... ۲-۴-۴ فنون تولید و ساخت اشیاء فلزی در عصر صفویه
- ۱۶۶..... ۳-۴-۴ روش‌ها و نقوش تزئینی اشیاء فلزی در عصر صفوی
- ۱۶۸..... ۵-۴-۴ کتیبه نویسی بر آثار فلزی

- ۵-۴ معرفی برخی نمونه آثار فلزکاری عصر صفویه با تأکید بر خطنگاره روی آثار ۱۶۹
- ۱-۵-۴ مشربه (بریق) برنجی ۱۷۲
- ۲-۵-۴ کاسه شراب ۱۷۴
- ۳-۵-۴ جام شراب نقره ۱۷۵
- ۴-۵-۴ کاسه مسین قلع اندود پایه‌دار ۱۷۸
- ۶-۵-۴ جام مسین ۱۸۱
- ۷-۵-۴ ظروف ارمنی کتیبه‌دار ۱۸۳
- ۸-۵-۴ کاسه مسین پهن ۱۸۶
- ۹-۵-۴ جام پایه‌دار مسی ۱۸۸
- ۱۰-۵-۴ جام پایه‌دار برنجین ۱۸۹
- ۱۱-۵-۴ جام الامامی ۱۹۱
- ۱۲-۵-۴ کاسه برنجی قالب ریزی شده (جام چهل کلید) ۱۹۳
- ۱۳-۵-۴ جام چهل کلید برنجی ۱۹۹
- ۱۴-۵-۴ زیر بشقابی مشبک ۲۰۱
- ۱۵-۵-۴ بشقاب مسین قلع اندود ۲۰۲
- ۱۶-۵-۴ سرپوش غذای مسی ۲۰۴
- ۱۷-۵-۴ طاس حمام دسته‌دار ۲۰۶
- ۱۸-۵-۴ طبل باز شکاری ۲۰۷
- ۱۹-۵-۴ درکوب برنجی ۲۰۹
- ۲۰-۵-۴ شمعدان پایه‌دار ۲۰۹
- ۲۱-۵-۴ مشعل ایستاده ۲۱۶

- ۲۲۲..... ۲۲-۵-۴ مشعل یا شمعدان برنجی
- ۲۲۹..... ۲۳-۵-۴ قندیل برنجی
- ۲۳۱..... ۲۴-۵-۴ کشکول
- ۲۴۱..... ۲۵-۵-۴ جوهردان (دوات)
- ۲۴۲..... ۲۶-۵-۴ قلمدان کتیبه‌دار
- ۲۴۵..... ۲۷-۵-۴ اسطرلاب
- ۲۶۱..... ۲۸-۵-۴ ساعت آفتابی یا قبله‌نما
- ۲۶۵..... ۲۹-۵-۴ در و ضریح اماکن متبرکه و لوحه های مشبک روی درها
- ۲۸۳..... ۳۰-۵-۴ علم های ایرانی
- ۳۰۱..... ۳۱-۵-۴ طلسم‌ها
- ۳۰۴..... ۳۲-۵-۴ لوازم و ادوات جنگی دارای خطنگاره
- ۳۱۳..... ۳۳-۵-۴ مهر
- ۳۱۶..... ۳۴-۵-۴ مسکوکات در عصر صفویان
- ۳۲۶..... ۶-۴ تحلیلی از خطنگاره‌های آثار فلزکاری دوره صفویه
- ۳۲۶..... ۱-۶-۴ ویژگی کلی
- ۳۲۶..... ۲-۶-۴ تأثیر خطنگاره، کادر و نقوش زمینه آنها بر ارزش‌های بصری ظروف
- ۳۲۷..... ۱-۲-۶-۴ خصوصیات زیبایی و زیبایی شناسانه
- ۳۲۹..... ۲-۲-۶-۴ خصوصیات اندیشه و فکری
- ۳۳۱..... ۴-۲-۶-۴ عناصر بصری بکار رفته در خطنگاره ها
- ۳۳۹..... ۵-۲-۶-۴ تأثیر اوضاع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بر کتیبه آثار فلزکاری صفوی

فصل پنجم: تحلیل چند نمونه از آثار فلزکاری سلجوقی و صفویه با تأکید بر خط‌نگاره

۳۴۹.....

۱-۵ دوره اوج هنری و فلزکاری ایران (عصر سلجوقی) ۳۵۱

۲-۵ دوره شکوه و کمال هنر و فلزکاری ایران (عصر صفوی)..... ۳۵۹

فصل ششم: نتیجه‌گیری ۳۶۵

۱-۶ سیر تحول و تطور خط‌نگاره‌ها در آثار دو دوره منوط به چه عواملی بوده است؟ ۳۶۶

۲-۶ وجوه اشتراک و افتراق خط‌نگاره‌های روی آثار فلزکاری در دوران مذکور چه می‌باشد؟ ۳۶۹

۱-۲-۶ شباهت ها ۳۶۹

۲-۲-۶ تفاوت ها ۳۷۰

منابع و مآخذ ۳۸۲

چکیده لاتین ۴۰۲

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۱۳	تصویر ۲ - ۱) نمونه‌ای از خط کوفی اولیه
۱۵	تصویر ۲ - ۲) برگ‌گی از قرآن به خط کوفی ایرانی
۱۶	تصویر ۲ - ۳) خط نستعلیق چلیپا، میرعمادحسینی
۲۴	تصویر ۳ - ۱) اوج محدوده فرمانروایی سلاجقه
۳۲	تصویر ۳ - ۲) خط کوفی
۳۳	تصویر ۳ - ۳) - برگ‌گی از قرآن؛ کوفی به شیوه ایرانی
۳۴	تصویر ۳ - ۴) خط کوفی مورق
۳۴	تصویر ۳ - ۵) خط کوفی مشجری
۳۵	تصویر ۳ - ۶) خط کوفی مشجر
۳۵	تصویر ۳ - ۷) کوفی قرمطی
۳۶	تصویر ۳ - ۸) کوفی خراسانی
۳۶	تصویر ۳ - ۹) خط کوفی بنایی یا معقلی
۴۳	تصویر ۳ - ۱۰) سینی نقره آلپ ارسلان
۴۴	تصویر ۳ - ۱۱) گونه شناسی برخی آثار فلزی در عصر سلجوقی
۵۰	تصویر ۳ - ۱۲) مشربه مفرغی
۵۱	تصویر ۳ - ۱۳) نمای نزدیک از بدنه مشربه
۵۵	تصویر ۳ - ۱۴) مشربه برنجی مرصعکاری

- تصویر ۳ - ۱۵) کتیبه قسمت گردن به خط کوفی ۵۶
- تصویر ۳ - ۱۶) مشربه مفرغی نقره کوب ۵۸
- تصویر ۳ - ۱۷) تصویر باز شده‌ای از بدنه مشربه ۵۹
- تصویر ۳ - ۱۸) کتیبه در لبه کف مشربه ۶۰
- تصویر ۳ - ۱۹) مشربه‌ای سلجوقی ۶۲
- تصویر ۳ - ۲۰) جزئیات مشربه ۶۳
- تصویر ۳ - ۲۱) خط نگار روی پایه و بدنه مشربه ۶۴
- تصویر ۳ - ۲۲) مشربه ۶۶
- تصویر ۳ - ۲۳) مشربه ۶۸
- تصویر ۳ - ۲۴) جزئیات کتیبه‌های روی مشربه ۶۹
- تصویر ۳ - ۲۵) مشربه برنزی حجیم ۷۰
- تصویر ۳ - ۲۶) نمای نزدیک مشربه ۷۱
- تصویر ۳ - ۲۷) سطل مفرغی ۷۴
- تصویر ۳ - ۲۸) نمای نزدیک سطل ۷۵
- تصویر ۳ - ۲۹) سینی آلپ ارسلان ۷۷
- تصویر ۳ - ۳۰) خط‌نگاره‌های روی لبه سینی آلپ ارسلان ۷۸
- تصویر ۳ - ۳۱) بشقاب‌های ماهی شکل ۷۹
- تصویر ۳ - ۳۲) کتیبه بشقاب از نزدیک ۸۰
- تصویر ۳ - ۳۳) سینی مربع برنجی ۸۲
- تصویر ۳ - ۳۴) هاون برنجی، قلم‌زنی و مرصع‌کاری با نقره و سیاه قلم شده ۸۴

- تصویر ۳ - ۳۵) خط‌نگاره‌های روی هاون از نزدیک ۸۵
- تصویر ۳ - ۳۶) هاون برنزی سلجوقی ۸۷
- تصویر ۳ - ۳۷) کتیبه کاذب منقش شده بر دور ردپوش صندوقچه ۸۸
- تصویر ۳ - ۳۸) صندوقچه احتمالاً تبریزی ۸۸
- تصویر ۳ - ۳۹) صندوقچه با قفل ترکیبی ۸۹
- تصویر ۳ - ۴۰) صندوقچه با قفل ترکیبی ۹۰
- تصویر ۳ - ۴۱) جزئیاتی از کتیبه صندوقچه ۹۰
- تصویر ۳ - ۴۲) دوات رومیزی ۹۲
- تصویر ۳ - ۴۳) جزئیاتی از کتیبه دوات رومیزی، به خط کوفی ۹۳
- تصویر ۳ - ۴۴) دوات رومیزی ۹۴
- تصویر ۳ - ۴۵) دوات رومیزی ۹۵
- تصویر ۳ - ۴۶) جوهر دان با تزیینات نقره ۹۶
- تصویر ۳ - ۴۷) خط‌نگاره‌های دوات فوق ۹۶
- تصویر ۳ - ۴۸) قلمدان برنجی، مرصعکاری شده با نقره و طلا ۹۸
- تصویر ۳ - ۴۹) جزئیاتی از قلمدان ۹۹
- تصویر ۳ - ۵۰) جزئیاتی از قلمدان ۱۰۰
- تصویر ۳ - ۵۱) قلمدان برنزی ۱۰۲
- تصویر ۳ - ۵۲) قلمدان برنزی ۱۰۲
- تصویر ۳ - ۵۳) قرمز و سیاه قلم‌کاری قلمدان ۱۰۳
- تصویر ۳ - ۵۴) بخور سوز ۱۰۴

- تصویر ۳ - ۵۵) عود سوز در هیبت گربه از جنس برنز ۱۰۶
- تصویر ۳ - ۵۶) جزئیات خطنگاره‌های عود سوز ۱۰۷
- تصویر ۳ - ۵۷) قندیل برنجی ۱۰۹
- تصویر ۳ - ۵۸) چراغ پی سوز به همراه برخی جزئیات آن ۱۱۰
- تصویر ۳ - ۵۹) پایه شمعدان ۱۱۲
- تصویر ۳ - ۶۰) جزئیاتی از خطنگاره‌های شمعدان ۱۱۳
- تصویر ۳ - ۶۱) کتیبه روی بدنه شمعدان ۱۱۴
- تصویر ۳ - ۶۲) آینه برنزی ۱۱۵
- تصویر ۳ - ۶۳) آینه برنزی با خطنگاره کوفی ۱۱۶
- تصویر ۳ - ۶۴) آینه با کتیبه کوفی ۱۱۶
- تصویر ۳ - ۶۵) آینه برنزی ۱۱۷
- تصویر ۳ - ۶۶) آینه برنزی ۱۱۸
- تصویر ۳ - ۶۷) درهم کیخسرو دوم، سکه شیر و خورشید عصر سلجوقیان ۱۲۲
- تصویر ۳ - ۶۸) دینار (سکه طلای سلجوقی) سلطان طغرل بیگ ۱۲۲
- تصویر ۳ - ۶۹) دینار سلطان غیاث الدین محمد اول ۱۲۳
- تصویر ۳ - ۷۰) دینار ملک‌شاه سلجوقی، ۱۲۳
- تصویر ۳ - ۷۱) سکه نقره غیاث الدین ۱۲۵
- تصویر ۳ - ۷۲) سکه نقره قلیچ ارسلان چهارم ۱۲۵
- تصویر ۳ - ۷۳) طرح‌های گرافیکی خطنگاره‌های برخی ظروف فلزی ۱۳۴
- تصویر ۳ - ۷۴) طرح‌های گرافیکی خطنگاره‌های برخی ظروف فلزی ۱۳۵

- تصویر ۳ - ۷۵) آثار فلزی از دوران تصوف سلجوقیان ۱۴۰
- تصویر ۴ - ۱) آرم پادشاهی صفوی ۱۵۴
- تصویر ۴ - ۲) مشربه موجود در مجموعه هنری کریستین ۱۷۳
- تصویر ۴ - ۳) مشربه موجود در موزه ویکتوریا و آلبرت ۱۷۳
- تصویر ۴ - ۴) کاسه شراب، موزه کابل ۱۷۶
- تصویر ۴ - ۵) جام کوچک شراب نقره ۱۷۶
- تصویر ۴ - ۶) کاسه مسین قلع اندود شده ۱۷۷
- تصویر ۴ - ۷) کاسه مسی و نمای نزدیک آن ۱۷۸
- تصویر ۴ - ۸) کاسه مسین ۱۷۹
- تصویر ۴ - ۹) کاسه برنجی ۱۸۰
- تصویر ۴ - ۱۰) کاسه مسی ۱۸۱
- تصویر ۴ - ۱۱) کاسه مسی ۱۸۳
- تصویر ۴ - ۱۲) کاسه برنجی، موزه ویکتوریا و آلبرت ۱۸۵
- تصویر ۴ - ۱۳) کاسه برنجی با کتیبه‌های ارمنی ۱۸۵
- تصویر ۴ - ۱۴) عودسوز ارمنی با کتیبه عربی ۱۸۶
- تصویر ۴ - ۱۵) کاسه مسین ۱۸۷
- تصویر ۴ - ۱۶) کاسه پایه دار(جام) مسی ۱۸۸
- تصویر ۴ - ۱۷) کاسه برنجین پایه دار ۱۹۰
- تصویر ۴ - ۱۸) کاسه دارای کتیبه‌ای دعایی برای چهارده معصوم ۱۹۰
- تصویر ۴ - ۱۹) جام مرشد الامامی ۱۹۲

- تصویر ۴ - ۲۰) کاسه برنجی ریخته ۱۹۴
- تصویر ۴ - ۲۱) جام چهل کلید ۱۹۵
- تصویر ۴ - ۲۲) جام چهل کلید، خط نستعلیق و ثلث ۱۹۵
- تصویر ۴ - ۲۳) کاسه برنجی قلمزنی شده ۱۹۶
- تصویر ۴ - ۲۴) کتیبه و تصاویر صور فلکی روی کاسه ۱۹۷
- تصویر ۴ - ۲۵) خط‌نگاره‌های پلاک‌ها که به حروف رمزگونه شباهت دارد ۱۹۸
- تصویر ۴ - ۲۶) جام چهل کلید ۱۹۹
- تصویر ۴ - ۲۷) جام چهل کلید برنجی، مزین به نقوش نجومی ۲۰۰
- تصویر ۴ - ۲۸) ظرف مشبک طلاکوب و کتیبه دار ۲۰۱
- تصویر ۴ - ۲۹) بشقاب مسی قلع‌کاری شده ۲۰۳
- تصویر ۴ - ۳۰) سرپوش غذای مسی، و نام صاحب آن ۲۰۵
- تصویر ۴ - ۳۱) سطل حمام ۲۰۶
- تصویر ۴ - ۳۲) سطل حمام ۲۰۷
- تصویر ۴ - ۳۳) طبل باز شکاری ۲۰۸
- تصویر ۴ - ۳۴) درکوب برنجی با صفحه مسی ۲۰۹
- تصویر ۴ - ۳۵) شمعدان ۲۱۲
- تصویر ۴ - ۳۶) شمعدان برنزی (مشعل) ۲۱۳
- تصویر ۴ - ۳۷) شمعدان برنجی ۲۱۵
- تصویر ۴ - ۳۸) مشعل ۲۱۷
- تصویر ۴ - ۳۹) مشعل ۲۱۹